

Narrativa

Joan Triadú

CRÍTQUES

Memòria i ficció

Lectura d'obra pòstuma d'un amic tot just traspasat: no en tinc experiència, amb anys i panys de fer de crític. El llibre, llegit, al davant, obert, vivent, intacte. Només sé que voldria preguntar-li, a ell, autor silenciats, què haig de fer. El guiatge és, com sempre, a la vora del passat, arran d'aquella aigua que no torna en vida. D'aquell aleshores ve la comanda. Com ara, això: "Fes el que faria jo si fossis tu l'absent".

Tanmateix, vaig acollir amb una certa alegria (infantil?) la idea de fer un comentari d'Ànima de bolero, d'Isidor Cònsul. Només en arribar-me l'exemplar m'adono que no portarà la dedicatòria autògrafa. Llegeixo atentament -i ho recomano als lectors- l'escrit previ, *Consideracions sobre aquest recull*, text signat I.C. Hi diu, sense immutar-se (per què hauria hagut d'estar-se'n?): "La vida tanca portes i n'obre d'altres"; i així anava la seva. Professor i crític literari, amb tasques de relació amb editorials, confessa que mentrestant escrivia perquè necessitava fer-ho. Degué anar així, certament i encara més en el sentit que se sentí explicat per la literatura que escrivia. Sorgien, com ell diu, els seus fonaments i alhora la història heretada, vida. Del creuament de tots dos camins s'acomplia, imposada, la idea d'explicar el món. Ho féu en dos dieta-

ris, una miscel·lània i una incessant aportació al coneixement i a la revitalització literària del Pirineu ribagorçà. Però, portat a dirigir Edicions Proa i amb la dedicació impulsiva que hi posà, hagué de deixar de banda, en part, el deler d'escriure.

La porta que se li obrí, però, consistí en les Trobades d'Escriptors del Pirineu que l'hagueren de portar a passar dels dietaris a la narrativa, i amb ella aquest esplèndid llibre.

Sí, perquè té el record d'un comiat. Es tracta de dir-ho tot d'un cop, narració per narració, com si ja mai més no se n'hagués de parlar. Almenys ell, l'escriptor, l'apassi-

Amb tanta estimació i l'art d'escriure, deixa una foto que no empal·lidirà

onant cronista "del món que sortia d'Espés, un racó pirinenc de la Ribagorça d'administració aragonesa", com diu en referir-se a l'interès d'amics que havien llegit el primer dietari, *Cinc estacions*, el qual, amb el que el seguí, més ençà, *Tractat de geografia*, es despleguen en trilogia i s'avancen en intensitat i en profunditat cap

al cobriment literari, propi del conte, que és ja un fet acomplert a les pàgines d'*Ànima de bolero*.

Són pàgines que es fan agrair, de conjunt, en dues vies narratives que tenen vida pròpia, més ben dit, són dues veritats. Una toca de peus a terra, en la realitat històrica; l'altra està en la volada de la creació literària. Ara: són allò que en termes més a mà s'anomena carn i ungla. Fins i tot, un conte, *Els Reis de França*, és, segons Cònsul (pàg. 12) "realitat en estat pur", però també aquest bell text "funciona -com diu ell- com un conte". Per tant, hi ha aquella unitat, en tot el llibre, guanyada només per la mà d'un escriptor que no es podia estar d'escriure.

Som a l'eficient certitud que al dessor, quant a la terra, i al passat hi ha l'exhalació treballada del "numen d'Espés" (veg. *Tractat de geografia*). Així, tal com porta el nom d'una de les narracions, el llibre es podria dir *Drames rurals*, però amb un altre títol insigne, representatiu d'una ruralia convulsa i de les terres més altes, dures però tendres a cada pas. Hi ajuda l'art del monòleg narratiu, adreçat a dir amb una recança gairebé esquiva per enganyar l'interlocutor i fer-lo delirar a saber més, a restar penjat escoltant. En algunes narracions (*El grill*) o bé alternant amb documents -notícies, cartes- (*Sota les bombes*), o encara entre el di-

Novel·la Carlos Zanón

A la recerca del jo perdut

No et deixis portar pel pànic. No trobaràs aquí magdalenes, balls francesos ni sublims tafaneries roses. I sí, Facebook, notorietat mediàtica i una vanitosa ciutat en la qual ningú es pot perdre. Lúcia Ramis (Palma, 1977), periodista que havia cridat l'atenció amb *Coses que et passen a Barcelona quan tens 30 anys*, ha guanyat el premi Josep Pla amb aquest *Egosurfing*.

Egosurfing és el terme que s'aplica al fet de navegar per

internet a la recerca d'informacions sobre un mateix. Una mena de masturbació de la teva egolatria. O sigui, que el primer encert és el títol. Bon nas de cara a la taula de novetats.

Més bones notícies. *Egosurfing* és una intel·ligent novel·la que pretén ser més que un irònic reflex generacional. O és possible que un, com a lector, vulgui que ho sigui. O que no només sigui això. Perquè, d'acord, tots mengem, llegim i vomitem el mateix. Autors, pel·lícules,

Lúcia Ramis ha guanyat l'últim premi Josep Pla

ROBERT RAMOS

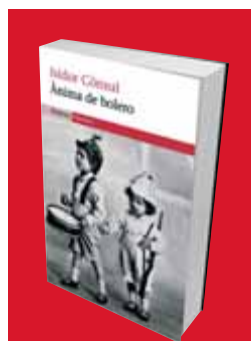
**L'editor Isidor Cònsul
va morir fa sis mesos**

etari d'expressió literària i el pur trasllat documental del fet històric s'evidencia el fet que hi ha aquí una potent veu narrativa.

Perquè a més de joiells d'obra mestra sorgeix una informació, molt ben encaixada i distribuïda, de primera mà, tant de toponímia com de memòria encara actuant.

En aquest sentit, la narració titulada *Faquín*, la darrera abans de l'anex (pàg. 110 i seg.) és una composició d'efecte múltiple. Però si es vol es pot fer, per a l'anàlisi sumària, una lectura només en dos batents de la porta principal: el del rigorós i fins i tot quotidià present, i el sense límits del record i del passat. Hi ha l'enllaç, que és motivació per al viatge, tant de la memòria com de l'acció actual: una "fotografia esgrogueïda" que va trasbalsar el viatger i que l'ha dut fins a l'escenari de la més fascinant llunyania. Des d'aquest moment, des que el viatjant i narrador (a moments, parla, però ple de dubtes, intrigat amb ell mateix) deixa el cotxe a la plaça. Després de tot el viatge, ja a peu de foto, l'autor, el viatjant "no sap ben bé per què ha estat dut a aquell retorn, a aquella recerca del record perdut. -Potser penses trobar-hi rastres de la seva aura, o bé pagues homenatge a les taques esgrogueïdes del cartipàs de la memòria?". Un llibre, de fet un àlbum de fotos de la Ribagorça, fullejat, identifica el personatge i mentrestant passa pel lector un bellíssim toc -ai las!- d'un escriptor que va amunt i avall d'*Ànima de bolero*.

Sí, cal plànyer la nostra literatura de creació per haver-se-li "esquerdat la vida" (pàg. 105) (com al personatge evocat per ell a *Els Reis de França*) a Isidor Cònsul. Amb tanta estimació i l'art d'escriure, deixa una foto, amb aquest llibre, que no empal·lidirà.*

Ànima de bolero

Isidor Cònsul
Empúries
Barcelona, 2009
Preu: 16 euros
Pàgines: 141

**Poesia
Pere Ballart**

L'home a dins

A *Pensaments en una estació seca*, de Gerald Brennan (que edita 3 i 4) llegim que "l'art organitza el món visual per a les emocions, mentre que la ciència ho fa per a l'intel·lecte". La frase del més famós hispanista anglès té la rotunditat dels bons aforismes, i la mena de justícia distributiva -de món ordenat i previsible- que fa brillant una generalització. La realitat, però, sempre ens esbarria les cartes, i avui n'hi hauria prou de llegir el darrer recull poètic de Magí Sunyer per apreciar l'essencial inexactitud d'aquella màxima. Com en altres obres del poeta reusenc, *Sirventès* no és solament una organització emotiva de la realitat, sinó també, i sobretot, un discurs intel·lectual de primer ordre sobre les potencialitats de la representació artística, un tema en el qual Sunyer, atesa la seva múltiple col·laboració amb tota mena de creadors, és ja a hores d'ara tot un especialista.

No és estrany que no hi hagi artista plàstic que no vulgui confiar el seu catàleg al poeta de *Conté un secret*. En lloc de les vagues exegesis que solen omplir aquestes publicacions, Sunyer posa la seva poesia cisellada i precisa al servei de l'obra del pintor, escultor o ceramista amb què ha treballat en cada cas i els resultats (que aquest *Sirventès* aplega, enrere ja l'exposició respectiva) és una interpretació exemplar en què els versos han provat d'imitar, des del llenguatge verbal, tot de diverses aventures del fang, del metall, del pigment i la tinta. Entre el cal·ligrama i la sextina, la seguretat expressiva de Sunyer lliura productes de tanta profunditat com la sèrie en què dialoga amb els collages d'Antoni Torrell, inspirats en *El jardí de les delícies*, de Hieronimus Bosch, en la qual trobem peces tan inquietants com una esplèndida *Conversa amb la Mort* de ressons bergmanians.

L'any passat es va estrenar un enginyós thriller de Spike Lee titulat *Inside Man* (que la distribuïdora va convertir aquí en *Plan ocult*), en què un sofisticat atracament depenia d'un home que era dins de l'edifici bancari. Potser no sigui del tot estúpid prendre el títol metafòricament i aplicar-lo al Magí Sunyer poeta. En la ubèrrima parcel·la de la poesia d'inspiració interartística, l'autor de *Sirventès* és l'home a dins, algú que parla des de l'interior de la tela o l'escultura i ens en revela els secrets, superant així el difícil repte de fer de la seva paraula un referent valuós per ell mateix i no, com tan sovint els passa als poetes de l'ècrasi, un comentari esmor-teït i subsidiari.*

Sirventès

Magí Sunyer
Cossetània
Valls, 2009
Preu: 11,30 euros
Pàgines: 96

sèries televisives, bars i mobles d'IKEA. Però no fa mandra tot això? Aquest solipsista pensament únic del No Logo? Què passa si algú es compra una tauleta a la Garriga, llegeix Ausiàs March i Delibes? Algú a qui no li agradin els Antònia Font ni *The wire*. Que fumi, que no tingui bici i que confongui el Manu Chao amb el Miliki. Són només idees, que consti.

Llúcia Ramis crea un golem estructurat, irònic i amb ofici. Té una veu narrativa pròpia que, en moltes ocasions, enlluerna amb lucidesa respecte de les relacions urbanes. Genera un puzzle i uns personatges que es busquen i es perden a la ciutat. Un dels protagonistes gairebé perd la vida quan li cau una bossa d'escombraries al cap. La tele

Egosurfing

Llúcia Ramis
Premi Josep Pla
Destino
Barcelona, 2010
Preu: 20 euros
Pàgines: 331

mossega carn fresca. La narradora es troba enmig de moltes vides i fora de la seva pròpia. Hi ha un amant amb catana, mails sense contestar, unes Ray Ban amb propietària, una redactora sense programa Seny 2.0, un cantautor amb halitosi i un pobre infeliç que es fa transcriure els diaris privats. Tots miren de no diluir-se. Es busquen i s'eviten. S'enyoren i es fastiguen. Miren d'oblidar records en el present immediat. Busquen trobar un interlocutor, algun secret privat, la seva intimitat. És possible que només amb el desig de vendre'l a la tele o penjar-ho al perfil Twitter.

Egosurfing és un Frankenstein que mereix lectors. Per ambició i equilibri entre veus i històries. Per la seva voluntat de voler entendre aquest joc modern del jo perdut. La

impossibilitat de saber-se, estimar-se i oblidar-se a la metròpoli baudelairiana.

A la llarga, funciona

D'acord, de vegades les parts del monstre curtcircuiten. Personatges que no funcionen (n'Amadeus), interferències televisives, retalls de dominicals i disfresses a la moda (ah, aquest sado *made in Cosmopolitan*). I sí, a vegades, llegim una Amélie trash, dones desesperades, porno setinat i massa contemporaneïtat. Però a la llarga el llibre funciona i aspira a ser alguna cosa més que una novetat. La seva lectura -a vegades freda com un bisturí- et deixa intranquil, submergit en un esplín també baudelairià de gent que ja no té jo privat. Si no tens Facebook no existeixes. Si el tens, no ets ningú. Ramis. Josep Pla. Afegir o ignorar? Afegir.*